

“Çankırı Cumhuriyet Başsavcılığı, sanığın katılanlara karşı TCY 155/2, 43; 207/1, 43 ncü maddelerinde düzenlenen suçları işlediğini ileri sürerek Çankırı Asliye Ceza Mahkemesine hitaben düzenlediği 03.02.2014 tarihli iddianamesi ile sanığın cezalandırılmasını talep etmiştir. Bakılmakta olan davada güveni kötüye kullanma suçu için öngörülen cezanın artırım nedeni gözetilmeksizin üst sınırı yedi yıl haptir. Özel belgede sahtecilik suçunda da artırım nedenlerine bakılmadığında cezanın üst sınırı üç yıl haptir.

Yargılama sürecinde 6572 sayılı Yasa ile yapılan düzenleme uyarınca 5320 sayılı Yasa’ya eklenen geçici 9 ncu madde nedeniyle, asliye ceza mahkemesindeki duruşmalarda cumhuriyet savcısı bulunamayacağı için, bu hükmün yürürlüğünden sonra bakılmakta olan bu davanın duruşmalarında da cumhuriyet savcısı yer almamıştır. Uygulanan bu kural Anayasa’nın 2, 10, 36/1, 90/5, 141/4, 142 nci maddelerine aykırıdır.

6572 sayılı Yasa ile 5320 sayılı Yasa’ya eklenen geçici 9 ncu madde bu davanın konusu olup, 6217 sayılı Yasa ile 5320 sayılı Yasa’ya eklenen ve aynı içerikte farklı bir dönemi kapsar nitelikteki geçici 3 ncü madde hakkında Anayasa Mahkemesine yapılan iptal başvurusunu, Anayasa Mahkemesi 05.4.2012 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan, 2011/43 Esas, 19.01.2012 tarih ve 10 sayılı kararıyla reddetmiştir.

14.4.2011 tarihinde yürürlüğe giren, 31.3.2011 tarih ve 6217 sayılı Yasa ile, bu Yasanın yürürlük tarihinden 01.01.2014 tarihine kadar asliye ceza mahkemelerindeki duruşmalara cumhuriyet savcılarının katılmayacağı hüküm altına alınmıştır.

12.12.2014 tarihinde yürürlüğe giren 02.12.2014 tarih ve 6572 sayılı Yasa ile, bu Yasanın yürürlük tarihinden 31.12.2019 tarihine kadar asliye ceza mahkemelerindeki duruşmalara cumhuriyet savcılarının katılamayacağı hüküm altına alınmıştır.

Her iki yasa içerik olarak aynı olup, sadece dönem olarak öngörülen süreler ve bu sürelerin zamanı ve uzunluğunda farklılık söz konusudur.

Her iki yasa hükmü de öngörülen süreler dışında aynı içeriktedir. Öngörülen sürelerin uzunlukları da farklıdır. Sonuçta her iki hüküm de ayrı yasalara ait hüküm olmakla, ilk hüküm hakkında Anayasa Mahkemesince karar verilmesi nedeniyle olayda ikinci hüküm yönünden Anayasa’nın 153/son maddesinin uygulanırlığı söz konusu değildir.

Anayasa Mahkemesinin de vermiş olduğu iptal kararındaki gerekçeler incelendiğinde başvuru konusu edilen yeni hükümle geçicilik niteliği adeta kalıcı hale getirilmekle ve asıl ceza mahkemesi niteliğindeki Asliye Ceza Mahkemelerinin duruşmalarından gerçekte Cumhuriyet Savcılarının dışarıda bırakılması sonucu ortaya çıkarılmış olması karşısında bu gerekçeler bu başvuruya konu edilen hüküm yönünden yaşam alanı bulmamaktadır.

Yapılan düzenleme Anayasa’nın 2 nci maddesinde ifadesini bulan “toplumun huzur içinde, adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, hukuk devleti” ilkesiyle çalışmaktadır. Uluslararası düzenlemelerde de ortaya konulduğu üzere, ceza yargılamasında cumhuriyet savcısı, suçtan etkin korunma ve toplum yararı ile kişi yararının sağlanması için görev yapacaktır. Bu görevini yerine getirmek için toplum huzurunu gözetecek, adalet anlayışını öne çekecek, insan haklarına koruma anlayışı ile, hukukun üstünlüğü ve etkinliği için görev yapacaktır.

Cumhuriyet savcısının ceza soruşturmasında varlığı toplum yararının sağlanması ve korunması, suça karşı etkin korunma, adalet amacıyla, etki altında kalmadan maddi gerçeğin ortaya çıkarılmasıdır. Cumhuriyet savcısının görevi soruşturma ile sınırlı olmayıp, soruşturması yapılarak dava açılan konularda bu görevi yargılama sürecine de sarmakta, 5271 sayılı Yasa'nın 160/2 nci maddesinde ifade edildiği üzere, sanığın leh ve aleyhine olan kanıtları toplama ve değerlendirme konusunda görev yapmaktadır. Cumhuriyet savcısının yargılamada yer almaması, sanık yönünden savunma hakkını da kısıtlayıcı nitelik taşıyacaktır.

Alt sınırı beş yılın üzerinde ceza içeren veya maddi durumu iyi olmayan sanıkların kendilerini baro yoluyla avukatla temsil ettirmeleri olanaklıdır. Somut olaya bakıldığında alt sınırı beş yılın altında kalan ancak güveni kötüye kullanmak suçunda üst sınırı 7 yıl olan, artırım nedeniyle birlikte 10 yılın üzerine çıktığı gözetildiğinde, bu gibi suçlarda atılı suçlardan etkin korunma, toplum yararının gözetilmesi gibi durumlar hep birlikte gözetildiğinde, zorunlu müdafii koşulunun oluşmadığı durumda cumhuriyet savcısı adil yargılamanın varlığı, hukukun etkinliği ve toplum huzurunun sağlanması için olmazsa olmaz bir görev yerine getirmektedir. Cumhuriyet savcısının eksikliği ya yargılamada kendisini hissettirecek, ya bu eksikliği ortaya çıkan kararda gören cumhuriyet savcısı yasa yoluna gittiğinde dava süreci uzayacak, ya da bu durum yargıcın rol ve yükünü artıracak, bu ise ayrıca adalet anlayışını zedeleyecek, yargılama sürecini uzatacak, hukukun etkinliği yoluyla hukuk devletine aykırılık yaratacaktır.

Hukuk devletinde kuşkusuz bir soruşturmanın ve de yargılamanın etki altında kalmadan, adil koşullar içinde gerçekleştirilmesi gerekmektedir. İşte bu noktada cumhuriyet savcısının rolü yadsınamaz. Bu nedenle aynı ağırlıktaki suçlarda askeri mahkemelerde görülen davalarda askeri savcının yer alması, yine ayrıca Askeri Yargıtay ve Yargıtay da ilk derece olarak görülen ve yine Yüce Divan da görülen davalarda savcının yer alması gözetildiğinde, onların rolü asliye ceza mahkemelerinde bir şekilde yargılamada bir başkasına yüklenmiş, bu boşluk hukuk devleti ilke ve kurallarına uygun biçimde giderilmiş değildir.

Hukuk devletinde düzenlemeler açık ve belirlilik içinde yapılmalıdır. Çok net biçimde düzenlemenin amaç ve sonucu ortaya konulmamış, bu düzenleme ile savcılar nedeniyle boşalan alan yargıçlar tarafından doldurulacağı için, ya yargıç tüm süreçte etkin olamayacak, ya da bir yönüyle savcılaştacaktır. Bu durum ise hukuk devleti ilke ve kurallarına aykırıdır.

6217 sayılı Yasa sonrası 6572 sayılı Yasa çıkarılmakla, her iki yasada geçici olarak ifade edilen hükümlerde öngörülen süreler toplamda dikkate alındığında, bu hükümler ve süreler her ne kadar geçici olarak nitelense bile, bu şekilde düzenlemelerin özde geçicilik niteliğinden de uzaklaştıkları anlaşılmıştır. Bu düzenleme ile artık hukuk devletinin ilke ve kuralları dolanılmış, yeni çıkartılan yasa hükmüne de geçici nitelemesi yapılmasına rağmen, öngörülen süre ve geçmişte de duruşma dışı bırakılan süre gözetildiğinde, bu toplam süreler karşısında, düzenleme adeta kalıcı bir düzenlemeye dönüştürülerek hukuk devleti kurallarına aykırılık yaratılmıştır.

Bu nedenle yapılan düzenleme Anayasa'nın 2 nci maddesine aykırıdır.

Yapılan düzenleme ile Anayasa'nın 10 ncu maddesindeki yasa önündeki eşitlik kuralına her yönüyle aykırılık yaratılmıştır.

Asliye ceza mahkemelerinin görev alanına giren suçlar askeri mahkemelerde söz konusu olduğunda duruşmada askeri savcı yer alacak, yine Yüce Divan'daki yargılamalarda ve ilk derece olarak Askeri Yargıtay ve de Yargıtay'da gerçekleştirilen yargılamalarda savcılık

makamı duruşmada yer alırken, asliye ceza mahkemelerindeki yargılamalarda yer almayacak olması bu mahkemelerde yargılananlar yönünden eşitliğe aykırı bir durum ortaya çıkarmıştır.

Farklı durumda olanların farklı kurallara tabi olmaları eşitliğe aykırılık olarak sayılmaz ise de, diğer mahkemelerdeki aynı nitelikte söz konusu olan suç ve cezalar konusunda, o mahkemelerde yargılanan kişilerle ilgili olarak söz konusu olan savcılık kurumunun, aynı suç ve cezalarla ilgili asliye ceza mahkemelerinde devre dışı bırakılması ve bu yapılırken de yerine bir şey ikame edilmemesi, eşitliği bozucu niteliktedir. Yaratılan bu farklılığın haklı gerekçesi açıkça ortaya konulmuş da değildir. Adil yargılama için diğer mahkemelerde varlığını sürdüren bir uygulamanın, bir başka gerekçe ile yerine herhangi bir düzenleme de yapılmadan geçici bir süre içinde olsa kaldırılması, adil yargılamanın geçici bir süre için devre dışı bırakılmasının hiçbir biçimde gerekçesi de olamaz. Kaldı ki asliye ceza mahkemeleri dışındaki diğer mahkemelerde yargılanan kişilerin konumları, yüksek mahkemelerin donanımları karşısında yerel mahkemelerdeki kişiler ve toplum aleyhine yaratılan bu tablo eşitlik kuralına bu nedenle de Anayasaya aykırıdır.

Yapılan düzenleme Anayasa'nın 36/1 nci maddesinde düzenlenen adil yargılama hakkına aykırılık oluşturmaktadır.

Cumhuriyet savcısı, CMY'nın 160/2 nci maddesinde de açıkça ortaya konulduğu üzere, sanığın hem lehine hem de aleyhine olan kanıtları toplamakla yükümlü, yargılama sürecinde maddi gerçeğin ortaya çıkmasını sağlamakla görevlidir.

Yargılamada ileri sürülen kanıtlara, yüz yüzeliliğin esas olduğu ceza yargılamasına bizzat katılarak, bu kanıtlardan hukuka aykırı olanlarla ilgili olanlar yönünden yargılamanın uzamamasına neden olacak, savunma hakkının kısıtlanmamasını sağlayacak, yargılamanın adil bir ortamda gerçekleşmesi için mahkemeye, duruşma yargıcına yardımcı olacaktır.

Cumhuriyet savcısının duruşmadaki rolü ile mahkemenin, mahkeme yargıcının rolü aynı değildir. Mahkemenin duruşma sürecinde cumhuriyet savcısının rolüne de soyunması, adil yargılama ortamını bozacaktır. Cumhuriyet savcılığının bu mahkemelerde hiçbir biçimde olmaması gerektiği ileri sürülmektedir. Geçici bir süre olmaması gerektiği ifade edilmektedir. Bu düzenleme ile, bu yargılamalarda cumhuriyet savcılarının varlığı zaten benimsenmektedir. Cumhuriyet savcılarının varlık koşullarının geçici bir süre askıya alınması, bu yapılırken de bunun yerine başka önlemler alınmaması, adil yargılama kurallarına çok açıkça aykırıdır. Yukarıda örnekleri verilen Yüksek Mahkemelerdeki yargılamalarda, adil yargılamanın gereği olarak asliye ceza mahkemelerinin baktığı davaların temyiz incelemelerinde, ya da bu davalara ilk derece sıfatı ile bakılırken savcılık kurumunun varlığı adil yargılama nedeniyledir. Yasama organının sürekli olarak geçici nitelikteki düzenlemelere yönelmesi ve bunu yaparken de ortaya çıkan boşluk halini doldurucu önlemler almaması açıkça adil yargılama hakkına aykırıdır. Bu nedenle yapılan düzenleme ile Anayasaya aykırılık hali ortaya çıkmıştır.

Yapılan düzenleme Anayasa'nın 90/5 nci maddesine aykırılık oluşturmaktadır. Bu yolla ayrıca Anayasa'nın 36/1 nci maddesine de aykırılık oluşturmaktadır.

Yukarıda ortaya konulan tarafı olunan uluslararası sözleşmelerde adil yargılama hakkı korunmakta olup, bu hakkın etkin biçimde yerine getirilebilmesi esas alınmıştır. Bu konuda ise Cumhuriyet savcısının görevini tarafsızlıkla, etkin biçimde, süratli olarak yapması, mahkeme ile işbirliği içinde olmasının, adil yargılama yönünden gerekliliği, söz konusu sözleşmelerin

yorumunda dayanan ilke kararlarında ortaya konulmuştur. Cumhuriyet savcısının görevini bu çerçevede yerine getirmesi, tarafı olunan sözleşmelerin bir gereğidir.

Somut olayda üst sınırı 7 yıl hapis olan artırım nedeni dikkate alındığında 10 yılın üzerinde kalan bir suçun önemsiz olarak nitelenemeyeceği, böyle bir durumda ceza yargılamasının ve adil yargılamanın en etkin biçimde çalışır kılınması gerekirken, cumhuriyet savcısının duruşma dışında bırakılması, böylece adil yargılamadan bir yönüyle kaçınılması, uzak durulması, yargıcın aynı zamanda savcılaştırılması, evrensel kurallarla da bağdaşmamaktadır.

Yapılan düzenleme Anayasa'nın 141/4 ncü maddesine aykırıdır.

Ceza yargılamasından cumhuriyet savcısının çıkartılması, nedeniyle, yargılamada yer almayan ve kanıtları yargılama içinde tartışamayan cumhuriyet savcısı, bunu yargılama sonrası yapmak istediğinde, yasa yoluna gitmek durumunda kalacak, normalde kullanmayabileceği temyiz yasa yolunu kullanması durumunda, davanın mümkün olan süratle sonuçlandırılmasının önüne geçilmiş olacaktır. Bu durum gideri de artıracaktır. Duruşmada yer alan ve kanıtları duruşma içinde yüzyüze tartışan cumhuriyet savcısı, tartışılacak konuların duruşma içinde tartışılmasını sağladığında, duruşma sonrası yasa yoluna gitmeyecek, bu durumda da davalar mümkün olan süratle sonuçlanabilecektir. Ortaya çıkan adil yargılamaya aykırılığı gidermek için yasa yollarının kullanılması, yargılama sürecini uzatacağından bu durum Anayasa'nın 141/4 ncü maddesine aykırılık oluşturmaktadır.

Yapılan düzenleme Anayasa'nın 142 nci maddesine aykırıdır.

Mahkeme teşkilatı içinde cumhuriyet savcılıklarına yer verilmiş olup, cumhuriyet savcılıklarının geçici bir süre için asıl ceza mahkemesi olarak kabul edilen asliye ceza mahkemesi dışında bırakılması, Anayasa'nın 142 nci maddesinin amacına aykırılık yaratmaktadır.

Mahkemelerinin kuruluş ve işleyişinin yasa ile düzenlenmesi, güvence oluşturmaya yöneliktir. Daha önce 6217 sayılı Yasa ile düzenleme yapılmış, bu düzenlemeden sonra yargı alanında adil yargılamaya uygun kalıcı bir düzenleme yapma yoluna gidilmemiş, ceza yargılamasında cumhuriyet savcısının varlığı tartışılmadığı için, bu kurum bütünüyle asliye ceza mahkemeleri dışında bırakılmayarak, tekrar geçici bir süre için duruşmalara girmeyecekleri yolunda hüküm getirilmiştir. Önceki düzenlemeden sonra varlığı kabul edilmesine rağmen, duruşma dışı bırakılma yıl süresi uzatılarak yapılan bu düzenlemenin haklı gerekçesi artık söz konusu olamaz. Bu şekilde ortaya çıkan yasama iradesi hukuki dayanaktan yoksundur. Ceza yargılaması içinde varlığı tartışmasız olan ve asıl ceza mahkemeleri olarak kabul edilen asliye ceza mahkemeleri duruşmalarından cumhuriyet savcılarının çıkartılması, düzenleme yasa ile yapılmış ise de, yapılan düzenlemenin hukuk devletine ve demokratik toplum gereklerine uygun gerekçesi ortaya konulamadığından, bu düzenleme Anayasa'nın 142 nci maddesine aykırılık yaratmıştır.

SONUÇ

Yukarıda açıklandığı üzere;

1- Anayasaya aykırılık yönünden gerekçesi ekli kararda gösterileceği üzere;

Esas Sayısı : 2015/9

Karar Sayısı : 2015/94

a- Bakılmakta olan davada uygulama yeteneğine sahip olan, 02/12/2014 tarih ve 6572 sayılı Yasanın 45. maddesi ile 5320 sayılı Yasaya eklenen, 5320 sayılı Yasanın geçici 9. maddesinin, Anayasanın 2, 10, 36/1, 90/5, 141/4, 142. maddelerine aykırılığı nedeniyle iptali için Anayasa Mahkemesine başvuruda bulunulmasına,

b- Anayasanın 152/3. maddesinde öngörülen süre ve koşullar çerçevesinde Anayasa Mahkemesinin vereceği karara kadar davanın geri bırakılmasına,

2- Sanığın iddianamede gösterilen suç tarihine yakın tarihlerde yazı ve imza örneklerinin nerelerde bulunduğu konusunda araştırma yapılmasına, bu amaçla yazı yazılmasına, sanığın beyanının alınmasına ve belirteceği yerlerdeki yazı ve imza örneklerinin getirtilmesine, ayrıca sanığın sağ ve sol elle rakam, yazı ve imzalarını içerir yazı ve imza örneklerinin alınmasına, işlem tamamlandığında dosyada emanete kayıtlı eşya ile birlikte bu yazı ve imza örnekleri arasında uyum olup olmadığı, emanete kayıtlı eşyanın sanığın el ürünü olup olmadığı konusunda yazı ve imza incelemesi yaptırılması için duruşma günü beklenmeksizin uzman kuruluştan rapor alınması için yazı yazılmasına,

3- Anayasanın 152/3. maddesi hükmü de gözetilerek duruşmanın 24/03/2015 günü saat 10:00'a bırakılmasına karar verildi."